

Avoin

Tätä uutista voi jakaa vapaasti. Muistathan mainita lähteen edilex.fi.

Uutinen kuuluu aihealueisiin

Työ- ja sosiaalioikeus <<https://www.edilex.fi/aihealueet/Työ- ja sosiaalioikeus/uutiset>>

13.12.2022 11.55

Vierashuoneessa työoikeuden emeritusprofessori Seppo Koskinen: Palkanmaksu on suoritettava sovittun mukaisesti



Palkanmaksu oikean suuruisena ja oikea-aikaisesti on työnantajan keskeinen velvoite. Palvelussuhde on kaksipuolisesti velvoittava oikeussuhde. Jos toinen osapuoli ei täytä keskeistä sopimusvelvoitettaan maksaa palkka sovittun mukaisesti, ei myöskään toinen osapuoli ole velvoitettu antamaan sovittua omaa suoritustaan eli tekemään työtä. Palkanmaksun ongelmat ovat olleet julkisuudessa esillä erityisesti Helsingin kaupungin osalta. Tuhannet kaupungin työntekijät ovat saaneet virheellisiä palkkoja tai jääneet palkatta. Ongelmat alkoivat, kun kaupunki siirtyi huhtikuun alussa käyttämään uutta palkanlaskentaohjelmaa. Hyvinvointialueiden aloittaessa oman toimintansa 1.1.2023 on pelkona samanlaiset palkanmaksuongelmat. Työntekijöiden palkkojen uskotaan hyvinvointialueella kuitenkin kaikista haasteista huolimatta olevan pankkitileillä oikein laskettuina palkkapäivänä tammikuussa. Tämä ajankohta on lähellä ja pian saamme nähdä, miten kävi.

1. Helsingin kaupungin palkanmaksuongelmat jatkuvat vielä todennäköisesti ainakin vuoden loppuun. Samalla esimerkiksi Vantaan kaupunki ja useat hyvinvointialueet valmistautuvat ottamaan käyttöön saman järjestelmän, joka Helsingin ongelmien taustalla on.

Helsingin kaupunki on ongelman johdosta maksanut työntekijöilleen kertaluonteisen viivästysmaksun palkanmaksuvirheiden johdosta. Väärin maksetut palkat on aina ilmoitettava yksilöidysti palkanlaskentaan. Jokainen virhe pitää siis löytää itse. Jos ei itse ilmoita virheestä, ei oikeaa palkkaa saa. Viivästysmaksu maksetaan

korkolain <<https://www.edilex.fi/lainsaadanto/19820633>> mukaisen viivästyskoron lisäksi. Lisäksi työntekijöille maksetaan vahingonkorvauksia taloudellisista vahingoista, jotka ovat aiheutuneet

heille palkanmaksuongelmien takia. Kaupunki maksaa myös työsuhteen jälkeistä odotusajan palkkaa heille, joilla työsuhde on päättynyt ja loppupalkka on ollut myöhässä. Kaupunki on myös perustanut pikapisteen palkanmaksua varten. Työntekijäjärjestöt JHL ja TEHY ovat palkanmaksuongelmien edelleen jatkuessa ilmoittaneet haastavansa kaupungin oikeuteen.

2. Kuntapuolella samoin kuin 1.1.2023 aloittavilla hyvinvointialueilla pätevät lähtökohtina sama säännöt kuin muuallakin. Yleensä palkanmaksupäivä on sovittu työsopimuksessa ja palkka tulee maksaa sovitun mukaisesti. Kuukausipalkkaiselle maksetaan palkka työntekemiskuukauden aikana. Maaliskuun palkka maksetaan siis maaliskuussa. Tuntipalkkaiselle palkka on maksettava kahdesti kuukaudessa.

Tarkat palkanmaksupäivät voidaan sopia työsopimuksessa. Jos sovittu palkanmaksupäivä ei ole pankkipäivä, palkka on maksettava edellisenä pankkipäivänä. Palkan on oltava sovittuna päivänä työntekijän tilillä.

Joissakin työehtosopimuksissa on yksityiskohtaisia määräyksiä palkanmaksupäivästä. Kunnalla palkka maksetaan kunkin kuun 16. päivä, ellei toisin ole sovittu. Palkanmaksun yhteydessä työntekijälle on toimitettava palkkalaskelma, josta työntekijä voi tarkistaa palkan oikeellisuuden. Lisäksi palkkakuitista käy ilmi muun muassa ennakonpidätyksen ja eläkemaksujen suuruus.

Työaikalisien maksamisesta on yleensä erityisiä määräyksiä työehtosopimuksessa. Esimerkiksi KVTES:n mukaan työaikalisät on maksettava lisiin oikeuttavan työn tekemistä seuraavan kalenterikuukauden loppuun mennessä. Tammikuussa tehdyistä työaikalisiin oikeuttavista tunneista on siis maksettava lisät helmikuun loppuun mennessä. Käytettäessä pidempää tasoittumisjaksoa lisät voidaan kuitenkin maksaa listan loppumista seuraavan kalenterikuukauden loppuun mennessä.

Hyvinvointialueiden osalta on sovittu, että hyvinvointialue maksaa palkan 1.1.2023 alkaen niin, että 13.1.2023 maksetaan vakituisten koko tammikuun palkka. Määräaikaisen palkanmaksupäivä on 31.1.2023. Erilliskorvaukset maksetaan eri aikataulun mukaisesti aina kuun viimeisenä päivänä.

Esimerkiksi Keski-Suomen hyvinvointialueella yli 20 eri organisaation sulautuessa yhteen tulevat lähes 12 000 työntekijän palkat maksettavaksi yhdeltä taholta. Suurin haaste on ollut henkilöstön tietojen siirtäminen luovuttavilta organisaatioilta palkanmaksuun, ja tietojen oikeellisuuden varmistaminen. Toinen haaste on ollut eri tietojärjestelmien toimiminen keskenään. Samat ongelmat ovat esillä kaikilla hyvinvointialueilla.

3. Sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen tehtävissä työskentelee yhteensä noin 222 000 henkilöä. Hyvinvointialueiden palvelukseen siirtyy liikkeenluovutuksilla noin 216 000 henkilöä 332 kunnasta tai kuntayhtymästä. Lisäksi noin 14 400 henkilöä jatkaa Helsingin kaupungin ja 22 800 HUS-yhtymän palveluksessa. Manner-Suomen kuntiin ja kuntayhtymiin jää henkilöstöä edelleen noin 209 000. Kaikkien näiden osalta palkanmaksu on järjestettävä ja useimmilla alueilla kysy on uudesta palkanmaksujärjestelmästä.

Kuntien yhteisten tukipalvelujen osalta työntekijä siirtyy hyvinvointialueen palvelukseen, jos henkilön nykytehtävistä vähintään puolet kohdistuu kunnan sosiaali- tai terveystalouteen. Tukipalveluiksi katsotaan kaikki sosiaali- ja terveydenhuollon toimintaa tukevat tehtävät kuten keskitetty ruokahuolto, siivous, laitehuolto, toimisto- ja hallintopalvelut, palkanlaskenta-, talous- ja henkilöstöhallinnon palvelut, ICT-palvelut tai kiinteistötoimi, tekniset palvelut sekä laboratoriot ja kuvantamispalvelut.

Hyvinvointialueiden palkka-asioiden hoitoon tarvitaan satoja työntekijöitä. Kaikkia paikkoja ei ole ollut mahdollista täyttää siirtyvistä työntekijöistä. Luovuttavissa organisaatioissa palkka-asioita on voinut hoitaa usea eri henkilö jakaantuneilla toimenkuvilla, mikä on vaikeuttanut henkilöstösiirtoja. Osa paikoista on edelleen täyttämättä. Riskien arvioinnin ja varasuunnitelmien välttämättömyys on Helsingin ongelmien vuoksi korostunut hyvinvointialueilla.

4. Henkilöstöhallinnon järjestelmien hankintoja on lisähaasteena siirtymän onnistumiselle saatettu kilpailu- ja kuluttajaviraston tutkittaviksi. Neljä keskeistä elinkeinoelämän järjestöä toimitti 21.11. kiireellisen toimenpidepyynnön kilpailu- ja kuluttajavirasto KKV:lle hyvinvointialueiden lainvastaisiksi arvioitujen suorahankintojen takia. Toimenpidepyynnön jättivät KKV:lle Suomen Yrittäjät, Elinkeinoelämän keskusliitto, Perheyrittysten liitto ja Keskuskauppakamari.

Muodollisesti järjestöt vaativat toimenpidepyynnössään KKV:tä tutkimaan, rikkooko Vantaan ja Keravan hyvinvointialue lakia tilatessaan Sarastialta henkilöstöhallinnon järjestelmän ja palveluita ilman kilpailutusta. KKV:ta vaaditaan saattamaan sidosyksikköhankintojen laillisuus markkinaoikeuden tutkittavaksi. Vantaan ja Keravan hyvinvointialue ryhtyi Sarastian omistajaksi tammikuussa 2022 ostamalla siltä vain 0,04 prosentin omistusosuuden. Hyvinvointialueella ei ole järjestöjen mukaan hankintalain edellyttämää määräysvaltaa Sarastiasta. Sarastialla on 286 omistajaa, joiden joukossa on kaupunkeja ja hyvinvointialueita eri puolilta Suomea. Peräti 269 omistajista omistaa alle prosentin Sarastiasta ja sen hallituksessa on 6 jäsentä. Sarastian liikevaihto vuonna 2021 oli 154 miljoonaa euroa.

Julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetun lain 154 §:n (Markkinaoikeuden määräämät seuraamukset) mukaan

Jos hankinnassa on menetelty tämän lain, Euroopan unionin lainsäädännön taikka Maailman kauppajärjestön julkisia hankintoja koskevan sopimuksen vastaisesti, markkinaoikeus voi:

- 1) kumota hankintayksikön päätöksen osaksi tai kokonaan;
- 2) kieltää hankintayksikköä soveltamasta hankintaa koskevassa asiakirjassa olevaa virheellistä kohtaa tai muuten noudattamasta virheellistä menettelyä;
- 3) velvoittaa hankintayksikön korjaamaan virheellisen menettelynsä;
- 4) määrätä hankintayksikön maksamaan hyvitysmaksun asianosaiselle, jolla olisi ollut todellinen mahdollisuus voittaa tarjouskilpailu virheettömässä menettelyssä;
- 5) määrätä hankintayksikölle tehottomusseuraamuksen;
- 6) määrätä hankintayksikön maksamaan valtiolle seuraamusmaksun;
- 7) lyhentää hankinta- tai käyttöoikeussopimuksen sopimuskauden päättymään määräämänsä ajan kuluttua.

Tehottomusseuraamus, seuraamusmaksu ja sopimuskauden lyhentäminen voidaan määrätä vain kansallisen kynnyksarvon ylittävässä liitteen E mukaisia palveluja koskevassa hankinnassa ja käyttöoikeussopimuksessa sekä EU-kynnyksarvon ylittävässä muussa hankinnassa. Kumoamisseuraamus voidaan määrätä vain, jos lainvastainen menettely on vaikuttanut hankintamenettelyn lopputulokseen tai asianosaisen asemaan hankintamenettelyssä.

Jos elinkeinoelämän järjestöjen kiireellisesti käsittelyyn jo otettu toimenpidepyyntö johtaisi markkinaoikeudessa henkilöstöhallinnon järjestelmien osana palkkahallinto-ohjelmia koskevien hankintapäätösten kumoamiseen, olisi edessä melkoinen kaaos, vaikka väliaikaisesti sallittaisiinkin jatkaa voimassa olevien palkkahallinto-ohjelmien avulla. Jos markkinaoikeus asettaisi jonkun minimiseuraamuksen hankintalainsäädännön rikkomisesta, tulisi sen ainakin lyhentää nykyisten sopimusten määräaika.

Toimittaja: Jani Surakka, Edilex-toimitus (jani.surakka@edita.fi)